

Георги Карасимеонов (Ред.)

БАРОМЕТЪР

Политическите партии в България

Година 16, брой 1, Януари-март 2016

- Бежанската криза бе една от основните теми, които определяха политическата ситуация в страната. Това е едно от най-големите предизвикателства пред правителството в близките дни и месеци. Затварянето на т.нар. Балкански маршрут може да насочи мигрантския поток към България. Правителството взема превантивни мерки по охрана на южната граница на страната като при нужда ще бъдат изпратени и сили от българската армия.
- ГЕРБ стои стабилно в управлението. Партията е максимално мобилизирана във вътрешнопартиен план в подкрепата си към правителството. Въпреки критиките на опозицията в лицето на БСП и ДПС, а и на ДСБ - на този етап не се очертава сериозна алтернатива на ГЕРБ. Премиерът Борисов затвърди своите външнополитически позиции, поради важността на страната по отношение на бежанската вълна и охраната на външната граница на ЕС.
- Реформаторският блок продължава да съществува все повече само на теория. Процесите на разцепление в него вече са все по-видими след излизането на ДСБ в опозиция. В момента борбата на партиите в блока е за това кой ще запази марката Реформаторски блок. Това е една от причините ДСБ да заема такава неопределена позиция – да бъде опозиция от една страна, но и да не напуска парламентарната група. Вероятно с приближаване на президентските избори РБ ще се разпадне окончателно.
- За БСП приоритет във вътрешнопартиен план е предстоящия конгрес в началото на май. По всичко личи, че основната битка ще бъде между сегашния председател Михаил Миков и Корнелия Нинова. Конгресът ще бъде особено важен за БСП и ще покаже дали партията ще съумее да излезе от политическия застой, в който се намира вече втора година.

**FRIEDRICH
EBERT**
STIFTUNG

Фондация Фридрих Еберт
Бюро България
Анализ

СЪДЪРЖАНИЕ

1. Политическата ситуация.....	2
1.1 Вътрешна политика.....	2
1.2 Външна и европейска политика	3
1.3. Бежанска криза	4
2. Състояние и развитие на основните политически партии.....	6
2.1. Тенденции в парламентарно представените партии, подкрепящи правителството.....	6
2.1.1. ГЕРБ.....	6
2.1.2. Реформаторски блок.....	7
2.1.3. Патриотичен фронт.....	8
2.1.4. АБВ.....	8
2.2. Тенденции в парламентарната опозиция	9
2.2.1. БСП-лява България.....	9
2.2.2. ДПС.....	10
2.2.3. БДЦ.....	12
2.2.4. Атака.....	13
2.3. Позиции на партиите по външната и европейската политика.....	14
3. Обществено мнение	15
4. Основни изводи и прогнози.....	16

1. Политическата ситуация

1.1. Вътрешна политика

Първото тримесечие на 2016 г. бе особено динамично, както във вътрешно-политически, така и във външнополитически план. Съществено влияние върху политическата ситуация в страната оказаха все по-сложните отношения в управляващата коалиция, довели до излизането на ДСБ с лидер Радан Кънев в опозиция. Продължаващата бежанска вълна и кризисната ситуация в близост до българските държавни граници засилиха страховете в обществото и повишиха рисковете пред националната сигурност.

Излизането на ДСБ в опозиция бе провокирано от оставката на министъра на правосъдието Христо Иванов в края на миналата година. Иванов подаде оставка при гласуването на промените в конституцията, които се отнасяха за реформата в съдебната система. Христо Иванов настояваше в съдийската колегия болшинството от нейните членове да бъдат от средите на съдиите, за да може да бъде гарантирана истинска независимост в работата на съда, каквито бяха и препоръките на Венецианската комисия. Това обаче не се случи, като депутатите подкрепиха проекта на АБВ. Христо Иванов обвини управляващите, че нямат воля за истинска реформа в съдебната власт.

Новият министър на правосъдието Екатерина Захариева заяви, че е амбицирана да продължи с бързи темпове реформата в съдебната система и да я изведе докрай. Преди да поеме поста Захариева бе началник на кабината на президента Росен Плевнелиев и вице-премиер в назначените от президента две служебни правителства. Захариева

обяви, че приоритетни за нея са приемането на Закона за съдебната власт, процесуалните закони – НПК и ГПК, които да доведат до по-бързо и ефективно съдопроизводство.

В началото на февруари бе направена още една правителствена промяна. Министърът на образованието проф. Тодор Танев подаде оставка, поискана от премиера Борисов. Повод за оставката бяха обявените от страната на министертството нови учебни планове в училищата, което предизвика скандал с оглед интерпретации на събития от историята – и по-специално от периода на Османско владичество в страната. Премиерът Борисов заяви, че ще остави на Реформаторския блок да предложат кандидатура за нов министър на образованието. ДСБ отказа да участва в разговорите за това кой да бъде нов министър на образованието. Останалите партии в Реформаторския Блок/РБ/ се обединиха около кандидатурата на вицепремиера Меглена Кунева. Тя бе избрана в парламента с едва пет гласа разлика между подкрепящите и неподкрепящите кандидатурата ѝ. Кандидатурата на Кунева бе твърдо подкрепена единствено от ГЕРБ и от половината от собствената ѝ политическа сила Реформаторски блок. Опозиционните БСП, ДПС и „Атака“, както и АБВ и част от Патриотичния фронт, които участват в управляващото мнозинство, предварително декларираха, че няма да я подкрепят. Гласуването на кандидатурата на Кунева показа, че правителството разчита на крехък баланс на подкрепа на плаващи мнозинства, с цената на различни компромиси, повечето от които обаче остават скрити за публиката.

В средата на февруари БСП и ДПС внесоха първия вот на недоверие към

правителството по темата здравеопазване. Опозицията обвини министъра на здравеопазването Петър Москов, че с непоследователните си действия и авторитарен стил на работа е причинил хаос в сектора. Очаквано вотът на недоверие не бе подкрепен. Зад него застанаха БСП, ДПС и „Атака“, а 135 депутати от управляващото мнозинство подкрепиха правителството. Групата на Българския Демократичен Център /БДЦ/ гласува с „въздържал се“. Въпреки това проблемите в сектора остават нерешени. Браншовите организации отказаха да подпишат рамковия договор, което показва, че противоречията в гилдията са големи и липсва диалог. Удар по политиката на министър Петър Москов бе решението на Конституционния съд, с което бе отменена важна част от неговата реформа – на основен и допълнителен. В мотивите си, Конституционният съд смята, че медицинската помощ е уредена в Закона за здравното осигуряване (ЗЗО) напълно неясно, а това е недопустимо, тъй като засяга основни права на гражданите. Така са погазени принципът на правовата държава и чл. 52 от Конституцията, според който гражданите имат право на здравно осигуряване, гарантиращо им достъпна медицинска помощ.

През изминалото тримесечие премиерът Борисов разпореди спирането на редица обществени поръчки, тъй като, по думите му, в обществото битова съмнение за непрозрачност при тяхното провеждане. Борисов заяви, че ако се констатират нередности при една или друга спряна поръчка ще има наказани длъжностни лица. От опозицията обвиниха Борисов в популизъм, с мотива, че ако има нередности при обществените поръчки за това е отго-

ворна изпълнителната власт. Спиране на обществени поръчки може да става единствено на базата на законови основания, а не еднолично от премиера без ясни мотиви. Мнозина представители на опозицията посочиха, че с тези действия премиерът цели да изчисти имиджа си пред европейските партньори на България. Спирането на обществените поръчки започна, след като на среща с българската общност в Лондон на Борисов му бе зададен въпрос: „дали като се погледне в огледалото вижда Делян Пеевски“. Тезата за връзките между Борисов и Пеевски е силно артикулирана в публичното пространство от лидера на ДСБ Радан Кънев и представители на „Протестна мрежа“. Не случайно първата обществена поръчка, която Борисов спря за близо милиард лева бе за строежа на магистрала „Хемус“, за която се твърди, че е спечелена от фирми на депутата от ДПС Делян Пеевски и шефа на Лукойл Валентин Златев.

1.2. Външна и европейска политика

В края на януари бе публикуван докладът на Европейската комисия по Механизма за сътрудничество и проверка. И този пореден доклад констатира едни и същи слабости – без промяна остават основните критики и препоръки към България – за липсата на резултати в борбата с корупцията, непрозрачност при вземането на решенията на Висшия съдебен съвет. Отчетена е необходимостта от реформа на прокуратурата и наказателния процес, както и промяна в Закона за съдебната власт, чрез която да бъдат изпълнени конституционните промени, приети в края на 2015 г. Зам.-председателят на Европейската комисия Франс Тимерманс заяви, че 2016-та е годината, в която трябва да

бъдат усетени сериозен напредък и реални резултати в борбата с корупцията по високите етажи на властта и по делата, свързани с организираната престъпност. По думите му това продължава да бъде най-сериозното предизвикателство пред България и затова трябва да е първостепенен приоритет.

Докладът на европейската комисия предизвика за пореден път противоречиви реакции. Защитниците на радикална съдебна реформа прочетоха крайно критичен доклад. Той е разгледан като стъпка в посока на отделяне на България и Румъния, дори отпадане на мониторинга за Румъния, което ще бъде сериозен удар по реномето на България и ясен показател за ниската степен на доверие в страната като цяло. Зад тази теза стоят ДСБ, „Протестна мрежа“ и Съюза на съдиите в България. Председателят на Върховния касационен съд Лозан Панов - един от гласовете за провеждане на дълбока съдебна реформа, става все по-критичен към управляващите, към работата на ВСС, където той е член по право, и към прокуратурата. През последните месеци все по-виден е конфликтът му с главния прокурор. Сотир Цацаров обвини Лозан Панов в политически амбиции и че прави политически изказвания, които се недопустими, за които и да е съдия. Този конфликт се пренася и в работата на съдебната система като цяло, което се отразява още по-негативно върху и без това изключително ниското доверие в правораздавателните и правоохранителни органи.

От друга страна все по-силни стават и гласовете в страната за отпадане на мониторинга над България в областта на правосъдието и вътрешния ред. На конференция в Брюксел по инициати-

ва на български евродепутати, бе поставен въпроса за нуждата от отпадане на механизма за наблюдение спрямо България, тъй като е дискриминационен, неработещ и е изпълнил вече своята роля.

1.3. Бежанската криза

Кризата с бежанците бе една от водещите теми в публичното пространство през изминалото тримесечие. Засилването на мигрантската вълна от началото на годината и струпването на многохилядни маси от хора в близост до българо-гръцката и да българо-турската граница, доведе до спешни мерки от страна на правителството. Народното събрание гласува промяна в Закона за отбраната и въоръжените сили, с който се позволява на българската армия да участва при охраната на държавната граница. До този момент това се извършваше само от гранична полиция, която е част от структурата на Министерството на вътрешните работи. Това решение бе подкрепено единодушно от народните представители. Бяха проведени и учения с участието на армията, гранична полиция и други структури в района на границата с Гърция, с оглед подготовката при евентуална бежанска вълна по южните граници на страната, особено след затварянето на т.нар. Балкански маршрут.

През изминалите месеци премиерът Бойко Борисов на няколко пъти призова да бъдат затворени външните граници на Европейския съюз и да не бъдат допускани повече мигранти. Той подчерта, че трябва да се прави разграничение между бежанци и икономически мигранти. Борисов изрази тази позиция по време на посещението в страната на унгарския му колега Виктор Орбан. Ор-

бан покани Борисов да вземе участие в срещата на Вишеградската четворка по темата с миграционната криза.

Споразумението между ЕС и Турция бе особено важно за България като външна граница на съюза. Премиерът Бойко Борисов поиска ЕС да включи и България изрично в проектоспоразумението с Турция за спиране на миграционния поток, в което се споменава само Гърция. В противен случай той заплаши, че България ще наложи вето. В писмо до председателя на Европейския съвет Доналд Туск и държавите-членки, Борисов настоя също ЕС да не променя правилата си за визова либерализация с Турция, само защото е зависима от способността и мотивацията на Турция да спира бежанския поток към Европа. Министърът на външните работи от своя страна допълни, че всяка държава, която иска да постигне визова либерализация, трябва да изпълни 72 условия. По думите му не могат да се правят изключения, за която и да било държава, при каквито и да било обстоятелства. Този въпрос бе коментиран и от президента Росен Плевнелиев. По думите му вниманието на ЕС не трябва да бъде насочено само към мерки за ограничаване на мигрантския поток от Турция към гръцките острови. Преговорите по споразумението с Анкара следва да обхванат и сухопътната граница на Турция с Гърция и България, както и границата в Черно море между ЕС и Турция. В противен случай биха се създали предпоставки за разкриването на алтернативни маршрути за мигрантските потоци.

Борисов окачестви споразумението между ЕС и Турция като приемливо за България. Той подчерта още, че България няма да приема повече бе-

жанци от Турция извън поетия ангажимент за релокация на 1200 души. Според Борисов най-голямата опасност от мигрантска вълна към България идва от Гърция, а не от Турция, на чиято граница засега натискът е малък. По думите му има данни, че големи групи от хиляди бежанци се организират в лагерите в Гърция и се отправят към българската граница. Затова и ученията по границата продължават, за да може да се координира работата на армията, МВР, Червеният кръст и др.

Като цяло основните политически партии в България изразяват всеобща загриженост за ситуацията, свързана с бежанската криза. Има разбира се различия в позициите. Като цяло управляващите от ГЕРБ и Реформаторският блок следват по-балансирана позиция, като изразяват солидарност към хората търсещи убежище и апелират за намиране на общоевропейски решение. В другата крайност е „Атака“, които настоява за изграждане на ограда и по границата с Гърция. От „Атака“ са на мнение, че всички незаконно влезли на територията на страната мигранти, трябва да се експулсират. Красимир Каракачанов от Патриотичен фронт счита, че основният проблем с бежанците е нестабилността в Близкия изток и опитите на Турция „с огромните бежански маси на нейна територия да изнудва ЕС“. Румен Петков от АБВ изрази неудовлетворението на партията от резултатите от срещата на върха в Брюксел, заради това, че са били приети условията на турския президент Ердоган със съдействието на германския канцлер Ангела Меркел и посочиха, че това очертава дълбока политическа и институционална криза в общността.

2. Състояние и развитие на основните политически партии

2.1. Тенденции в парламентарно представените партии, подкрепящи правителството

2.1.1. ГЕРБ

През изминалото тримесечие партия ГЕРБ беше изправена пред предизвикателството на вътрешно коалиционните противоречия. Цветан Цветанов бе избран за председател на парламентарната комисия по вътрешна сигурност и обществен ред, след като досегашния председател Атанас Атанасов от ДСБ подаде оставка с оглед излизането на неговата партия в опозиция.

През изминалото тримесечие се наблюдаваха силно обтегнати отношения между ГЕРБ и онази част от Реформаторския блок, която гравитира около ДСБ и Радан Кънев. От Реформаторския блок предложиха на ГЕРБ преподписване на коалиционното споразумение с реформите, които трябва да се изпълнят в ясно определени срокове. От ГЕРБ прие тази идея с неохота, но започнаха разговори на експертно ниво с оглед подписване на краен документ.

В медийното пространство обаче размяната на реплики и нападки между Радан Кънев и представили на ГЕРБ стана почти ежедневна. Кънев обвини ГЕРБ за връзки с ДПС и Делян Пеевски. По думите му двете партии не са спирали да управляват задкулисно. Според него Борисов, Пеевски и главния прокурор Сотир Цацаров са триумвирата, който управлява реално държавата. Тази теза повтаряна многократно доведе от остро недоволство в парламентарната група на ГЕРБ. В края на март зам.-председателят на парламентарната

група на ГЕРБ Цвета Караянчева призова премиера Бойко Борисов да дойде в Народното събрание и да обясни докога Радан Кънев и ДСБ ще участват във властта, след като са се обявили за опозиция. По думите ѝ парламентарната група на ГЕРБ настоява премиерът да вземе мерки и да освободи от всички ръководни постове от държавата представителите на ДСБ. От ГЕРБ обявиха списък на хора от ДСБ, които продължават да заемат постове във властта – в министерства, агенции и бордове на държавни фирми. От ГЕРБ обвиниха Радан Кънев и ДСБ в „шизофрено поведение“. От партията изразяват своето учудване и негодувание от поведението на ДСБ – няма как, по мнение на представители на ГЕРБ, да се обявяваш за опозиция, а да имаш министри, зам.-министри, областни управители, съветници в политически кабинети.

Бойко Борисов първи подписа анекса към коалиционното споразумение, за което настояваха от Реформаторския блок. Според него обаче то е ненужно, след като преди две години всички партии от РБ са се подписали под коалиционно споразумение с ясни параметри и политики. Борисов заяви, че конституционната реформа, заради която ДСБ заявиха, че преминават в опозиция, не е била част от коалиционното споразумение и никой преди две години не си е и мислил, че в това Народно събрание може да се събере кворум и консенсус за промяна в Конституцията – с оглед на трудното сформирание на правителството.

По отношение на президентските избори от ГЕРБ заявиха, че ще обявят своите кандидати през юни. Според Цветан Цветанов партията има няколко възможни силни кандидати, като обяви че те ще бъдат печеливши. По думите

му кандидат-президентската двойка на партията ще бъде съставена от хора с авторитет, утвърдени имена, които имат широка обществена и надпартийна подкрепа. Цветанов отказа да отговори на въпроса дали партията ще издигне досегашния президент Росен Плевнелиев за втори мандат. Цветанов оцени високо мандата на Плевнелиев, но заяви, че ГЕРБ ще разчита на обновление на кандидат-президентската двойка, което стана повод за различни спекулации – какво точно е имал предвид.

2.2.2. Реформаторски блок

През това тримесечие противоречията в РБ достигнаха своята кулминация. Както стана дума вече ДСБ заяви, че излиза в опозиция. Въпреки това лидерът на партията Радан Кънев продължи да бъде съпредседател на парламентарната група на РБ, което постави партията в странната на пръв поглед ситуация – да бъде опозиция и част от управлението едновременно. Министърът на здравеопазването Петър Москов така и не подаде оставка, въпреки че от ДСБ твърдят, че са го призовали да го направи. Москов продължава да бъде член на партията, а Радан Кънев заяви многократно, че партията ще подкрепи реформата, която е започнал.

На този етап към позицията на Радан Кънев и ДСБ гравитират и депутатите от гражданската квота на блока – като Гроздан Караджов, Мартин Димитров и Петър Славов. Така близо половината от депутатите в РБ са обявили, че са в опозиция. БЗНС, с лидер министъра на отбраната Николай Ненчев се смята за по-близък до ДСБ и Радан Кънев, отколкото до ДБГ начело с Меглена Кунева.

В другия лагер – партиите, които стоят твърдо зад управлението, са Дви-

жение България на Гражданите /ДБГ/ и СДС. Меглена Кунева отправи остри нападки към Радан Кънев като заяви, че единственият реален съпредседател на групата на РБ е Найден Зеленогорски. Кунева заяви, че политиката е за пораснали хора, а не за такива, които не са наясно със собственото си поведение. Лидерът на СДС и министър на икономиката Божидар Лукарски бе още покраен като определи позицията на ДСБ като шизофрено поведение.

От ДСБ заявиха, че тяхна основна цел продължава да бъде дълбока и радикална съдебна реформа. Радан Кънев заяви, че държавата е в ръцете на мафията и се намира в дълбока политическа криза. В началото на януари Кънев обяви, че ще работи за създаване на нов десен политически субект, в който да се присъединят хора и партии, които не са част от статуквото и желаят наистина реална промяна. На този етап обаче тази идея по-скоро е замразена, което пролича на проведеното Национално събрание на ДСБ.

Националното събрание на ДСБ взе решение партията засега да не излиза от Реформаторския блок и даде мандат на Радан Кънев и на депутатите да работят за „връщане на блока към ангажиментите, поети към избирателите на изборите през 2014 г.“ За моментално напускане на коалицията настояваха част от структурите начело с ДСБ-Варна, ДСБ-София-окръг. С голямо мнозинство делегатите гласуваха резолюция, която потвърди минаването на ДСБ в опозиция и възложи на националното ръководство да работи с другите партии в блока за „организационното укрепване и за отварянето му към нови избиратели и граждански организации“.

Събранието гласува и промени в

устава. Прието бе занапред отстраняването на член на ДСБ да става не с решение на 7-членния Национален арбитраж, както бе досега, а да е достатъчна само санкцията на районната организация, на която той е член. Преди да бъдат гласувани промените в устава, делегати се опитаха да отложат приемането му с шест месеца.

Радан Кънев заяви, че обмисля възможността да се кандидатира на президентските избори тази есен. Той не изключи обаче и варианта за общ десен кандидат. Това ще зависи, както от поведението на ГЕРБ, така и от решенията, които ще вземат другите партии от РБ.

2.2.3. Патриотичен фронт

След кризата в РБ позициите на коалиция ПФ се засилиха. Въпреки че коалицията няма реално представителство във властта, а само е заявила подкрепа за управлението, тежестта ѝ ще нараства. И през това тримесечие от ПФ показваха, че стоят твърдо зад управлението и при важни ключови гласувания в НС даваха своята подкрепа за правителството. Като цяло двете основни партии съставляващи Патриотичния фронт – НФСБ и ВМРО продължават да имат известни противоречия, но в името на целостта на коалицията засега успяват да ги преодолеят. Лидерът на ВМРО Красимир Каракачанов е с по-умерени дясно-центристки позиции, докато председателят на НФСБ Валери Симеонов е доста по-краен в националистическото си говорене.

През това тримесечие от ПФ поставиха акцент върху някои важни теми по отношение на дългосрочните перспективи пред страната. От съществено значение за ПФ е преодолява-

не на демографската криза в страната. Според Красимир Каракачанов това е въпрос на национална сигурност, защото ако се запазят тенденциите през последните години, страната ще изпита сериозно трудности в цялостното си развитие – липса на работна ръка, застаряващо население, натоварени социални и пенсионни системи. Тази тенденция, съчетана с маргинализацията и социалното изключване на малцинствените общности в страната, ще доведе до катастрофални последици за България, които ще проличат в следващите 10 години.

И през това тримесечие ПФ продължи да поставя акцент върху борбата с битовата престъпност. Маргинализацията на ромската общност според лидера на ВМРО е сред първопричините за увеличаването на битовата престъпност в малките населени места и селата. Според Каракачанов са необходими допълнителни мерки за повишаване на сигурността в малките населени места, както и промени в осигурителния модел. От ПФ призоваха за провеждането на обществен дебат за въвеждане на военно обучение за българските граждани и дори за връщане на наборната военна служба.

2.2.4. АБВ

В началото на годината от АБВ лансираха идеи за промяна на Конституцията по отношение на президентските правомощия и условията, на които трябва да отговарят кандидатите за избор на президент. От АБВ смятат, че не е задължително президентът да е роден в България, да има българско гражданство и да е пребивавал през последните пет години в страната. Друго предложение относно функции-

те на президента е той да има право да инициира пряко референдум, без нуждата от одобрение на парламента. От партията настояват да се потърсят нови по сложни механизми за преодоляване на президентското вето.

АБВ бе първата партия, която започна дебат за президентските избори в страната и за това какъв трябва да бъде бъдещия президент. На този етап партията не е обявила своя кандидат, въпреки че Георги Първанов заяви, че вицепремиера Ивайло Калфин би бил един добър президент. Самият Първанов заяви, че според него няма пречки и самия той да се кандидатира, тъй като по думите му в конституцията има ограничение само за два последователни мандата. Това е едно тълкуване, което обаче не е популярно сред мнозинството от специалистите по конституционно право, които са категорични, че президента може да бъде избран само за два мандата, независимо дали са поредни или не.

И през това тримесечие от АБВ подкрепяха правителството, но не пестяха и своята критика по редица теми. Така например от партията считат, че между партиите подкрепящи правителството няма диалог, решенията се взимат еднолично и в последния момент, като партньорите се запознават с тях без да са участвали в обсъждането им. От АБВ изразиха позиция, че Съвета за развитие, който играе ролята на коалиционен съвет, на който да се обсъждат важни стратегически теми и решения, не работи и се свиква много рядко. Без диалог според АБВ мнозинството ще бъде изправено пред невъзможността да взема ефективни решения, а това ще затрудни и законодателната работа.

2.2. Тенденции в парламентарната опозиция

2.2.1. Българска Социалистическа Партия /БСП - Лева България/

На заседание на Националният съвет на БСП, проведено в края на март бе изработен проект на декларация „125 години БСП“. В нея са залегнали основните характеристики на партията като партия на хората на труда. В декларацията си социалистите заявяват, че БСП е партия, преживяла много преходи, но не е преходна партия. Призванието на БСП днес, като лева национална партия, е „да гарантира достоен живот на всеки, без унизяващ недоимък и страх за утрешния ден, да модернизира икономиката на страната и да отстоява българските интереси.“

В БСП тече усилена подготовка за предстоящия конгрес, който ще избере председател на партията. В края на март Корнелия Нинова обяви, че ще се кандидатира за председател. Нинова бе номинирана от редица структури на БСП и заяви, че ще направи БСП истинска алтернатива на десницата в страната, като ще надгради върху постигнатото дотук през годините. Основната ѝ задача ще бъде да изведе партията до управлението на страната и да възвърне самочувствието ѝ отново.

Депутатът от БСП Красимир Янков също обяви, че се кандидатира за лидер на партията. Според него в момента пред левицата стои един основен въпрос - дали статуквото ще остане или БСП ще се промени. Той изрази увереност, че БСП ще се промени след конгреса, защото социалистите са единствена алтернатива на днешното дясно управление. По думите му БСП е загубила обществена подкрепа и това се

дължи главно на негативите понесени по време на управлението на Пламен Орешарски. Шансовете на Янков да се пребори за лидерския пост са минимални. По всичко личи, че основната лидерска битка ще бъде между сегашния председател Михаил Миков и Корнелия Нинова.

Конгресът ще се проведе на 7 и 8 май, а до края на март местните организации могат да номинират кандидатите си за председател.

През изминалото тримесечие БСП предприе няколко важни законодателни инициативи. Така например парламентарната група внесе предложение за отмяна на плоския данък и преминаването към прогресивно подоходно облагане. Идеята е заложена в законопроект за промяна на Закона за данъците на физическите лица. Промяната предвижда от 1 януари 2017 година доходите от трудови правоотношения, след удържане на задължителните осигуровки, до размера на минималната работна заплата да бъдат необлагаеми. Месечни доходи от заплата до 1000 лева включително ще бъдат облагани с 10% за горницата над минималната месечна заплата. За заплатите в размер на между 1000 и 2000 лева от БСП са предвидили данък в размер на 15% за горницата над 1000 лева. Получаващите между 2000 и 5000 лева пък трябва да плащат данък до 20% за доходите над 2000 лева.

В мотивите на законопроекта от БСП твърдят, че предлаганата промяна разпределя по-справедливо данъчната тежест между физическите лица с различни дейности. Настоящата единна данъчна ставка е фактор за задълбочаване на социално-икономическото неравенство, което създава социална нестабилност.

Демографската криза е сред темите, които БСП считат като приоритетни за решаване. Председателят на партията Михаил Миков предложи на президента да се проведе заседание на Консултативния съвет за национална сигурност във връзка с демографската криза в България. В отговор на това президентът посочи, че са планирани темите на предстоящите заседания на КНС през 2016 г. и едно от тях ще бъде посветено именно на демографските въпроси. Негативните демографски тенденции пораждат риск за икономическата и социална ситуация в страната и от БСП призовават да се вземат конкретни мерки.

През това тримесечие от БСП изразиха притеснение относно финансовите задължения на страната, както и липсата на реални реформи в здравеопазването, образованието и пенсионната система.

2.2.2 Движение за Права и Свободи /ДПС/

Отстраняването на Лютви Местан от председателския пост в ДПС в края на миналата година бе събитието, което определяше развитието на политическата ситуация в партията през изминалото тримесечие. Местан бе отстранен от лидерския пост и изключен от партията след критично изказване на почетния председател на движението Ахмед Доган на традиционното новогодишно празненство на ДПС. Формален повод за критиката на Доган е прочетената декларация от Лютви Местан в Народното събрание след свалянето на руския самолет от турските военновъздушни сили. Във въпросната декларация Местан оправда инцидента на турско-сирийската граница и осъди действията

на Русия във връзка с нарушаването на въздушното пространство на Турция. Доган е окачествил позицията на Местан като прибързана и с възможни опасни последици за България, която се намира в регион на исторически геополитически сблъсък между Русия и Турция.

След като информацията за критичното изказване на Ахмед Доган стана публично достояние Лютви Местан отиде в посолството на Турция, което стана повод в публичното пространство да се заговори за шпионска афера. Местан оправда своето посещение в посолството с мотива, че е искал да гарантира своята и на семейството си сигурност, тъй като се е почувствал застрашен, след като е разбрал, че му е свалена държавната охрана. В хода на този скандал стана ясно, че министър-председателя на Турция Ахмет Давутоглу се е обадил на българския премиер Борисов по повод скандала в ДПС за да защити Местан. Борисов заяви, че категорично е отказал да взема каквато и да е страна в един вътрешнопартиен конфликт.

Тези събития обаче повдигнаха въпроса за влиянието на Турция и турски представители във вътрешните работи на страната. В медийното пространство бе тиражирана информация, че представители на ДПС са получавали телефонни обаждания от дипломатически представители на Турция в България, че ако не застанат на страната на Местан, Турция ще бъде затворена за тях.

Впоследствие в турски медии бе огласено, че Ахмед Доган и Делян Пеевски са получили забрана за влизане в Турция. Тази информация не беше нито потвърдена, нито отречена от посолството на Турция в София. Бе публикуван и списък на хора, свързани с ДПС,

за които също се твърди, че имат забрана. Редица представители на ДПС обаче обявиха списъка за фалшив, тъй като се влизали в Турция безпрепятствено след неговото публикуване.

По повод изключването на Местан, чрез своето пресаташе Ахмед Доган заяви, че „такава съдба ще има всеки, който се изправи срещу националните интереси на България“. От своя страна Местан обяви, че е станал жертва на конфликта между Турция и Русия. По думите му като председател на ДПС той се е опитал да спаси партията от оброта на „проруска олигархична партия“.

Зад Лютви Местан застанаха депутатите Хюсеин Хафъзов, Шабанали Дурмуш, Мариана Георгиева, Венцислав Каймаканов и Айдоан Али. Те бяха изключени от парламентарната група на ДПС и в момента са сред нечленуваните в парламентарни групи народни представители. Местан бе подкрепен и от областния председател на ДПС в Кърджали и кмет на Джебел Бахри Юмер, който е един от най-влиятелните политици в партията.

След изключването на Лютви Местан от партията, ръководството на ДПС бе поето от трима съпредседатели – Четин Казак, Рушен Риза, Мустафа Карадайъ – и тримата са народни представители. Те ще ръководят партията до провеждането на национална конференция, която трябва да избере новия председател.

През месец март стана ясно, че повечето структури на партията са призовали Ахмед Доган да се върне отново на лидерския пост. По думите на депутата от ДПС, Хасан Адемов, Доган не желае отново да оглави оперативно партията и ще продължи да бъде почетен председател на ДПС. На този етап не е ясно кой ще бъде новия председател – освен

тримата съпредседатели, сред спряганите имена за нов лидер на ДПС е и евродепутата Филиз Хюсменова.

В края на февруари на учредително събрание Лютви Местан започна процеса по създаването на новата си партия – Демократи за отговорност, свобода и толерантност (ДОСТ). На турски „дост“ означава „приятел“. В словото си пред учредителното събрание Местан изрази очакване, че създаването на ДОСТ ще срещне сериозен отпор. Той не изключва и пречки за регистрацията на новата партия с използването, по думите му, на „мита за националния предател, който щял да основе протурска партия“. Местан отрече този мит. Той заяви, че на 25 ноември е прочел от името на парламентарната група на ДПС една натовска, евроатлантическа декларация по повод на сваления руски самолет от турските военно въздушни сили. Според Местан, Доган е сравнил пронатовската позиция на декларацията с протурска, и на практика с това е обслужил проруските настроения в българското общество. Местан определи речта на Ахмед Доган, като „ценностен вододел, разцепил ценностно движението“. Според него ДПС е изчерпана като модел и започнало обратното броене в нея. Заявката на Местан е ДОСТ да бъде „истинска, автентична, либерална партия“ на България в името на скъпоценна, национална, демократична и патриотична кауза. По думите му това ще бъде партия, която ще обединява, а няма да противопоставя българските граждани. Според Местан „ДОСТ ще бъде радикална, натовска и евросъюзническа партия. Приятел на всички натовски и евросъюзнически държави“.

За разлика от новата партия на Лютви Местан, която по всичко личи ще се

ползва с подкрепата на управляващите в Турция, ДПС традиционно залага на по-тесни приятелски отношения с опозиционната републиканска партия. Не случайно в края на март съпредседателите на ДПС Рушен Риза и Четин Казак се срещнаха в Анкара с лидера на републиканската партия на Турция Кемал Кълъчдароглу. Той е заявил, че трябва да се запази целостта на партията, което е от важно значение за представителите на малцинствата. Основният акцент на разговорите бяха спекулациите от последните няколко месеца по адрес на ДПС и развитието на добрите отношения между България и Турция. Представителите на ДПС поканиха Кълъчдароглу на предстоящата национална конференция на партията, която ще се проведе на 24 април 2016 г.

Ръководството на ДПС в лицето на съпредседателите започна обиколка из структурите на партията с цел да предотвратят разцепление. По думите им ДПС ще остане единна партия и няма да има отлив към новата партия на Местан.

2.2.3. Български Демократичен Център /БДЦ/

И през това тримесечие БДЦ продължиха с поведението си на конструктивна опозиция на управлението. Парламентарната група остава единна въпреки наличието на два политически субекта в нея – партия „Български демократичен център“ (преименуваната партия Лидер) и Народен съюз, свързана с депутатите Светлин Танчев и Румен Йончев. По отношение на провежданите от правителството и управляващото мнозинство реформи от БДЦ изразиха редица резерви. Най-критикуваната от тях сфера е реформата в здравеопазването. Според съпредседателката на парламентарната група д-р

Красимира Ковачка реформата в здравеопазването се осъществява на парче и липсва системен подход. По думите ѝ отказът на съсловните организации да подпишат рамковия договор показва, че диалогът между министерството на здравеопазването и лекарските съюзи не е на необходимото ниво. Особено проблемна тема според Ковачка е състоянието на общинското здравеопазване, където има все по-голям дефицит на кадри, липсва апаратура, което води до липса на качествено здравеопазване в общинските центрове. Според нея е необходимо създаване на механизми за дофинансиране на общинските болници от общинските бюджети.

От БДЦ категорично подкрепят осъществяването на съдебната реформа. Според Румен Йончев трябва да се действа бързо и смело при приемането на Закона за съдебната власт. По думите му е необходимо да бъде свалено напрежението в съдебната система, защото и самите магистрати са уморени от дебат за реформата. Според Йончев някои политически сили в страната злоупотребяват с дебата за съдебната реформа и по този начин покачват градус на напрежението, а това не работи за успокояване на системата. По отношение на антикорупционния закон на Меглена Кунева от БДЦ изразяват сериозни резерви. От парламентарната група изразяват загриженост, че новия антикорупционен орган може да бъде инструмент, който да се използва с чисто политически цели. От БДЦ заявиха, че ще предложат промени в Избирателния кодекс, като предизборната кампания да бъде удължена. Според тях предложението тя да бъде намалена на 21 дни е нерелевантно и недостатъчно.

2.2.4. Атака

През изминалото тримесечие Атака не показва значимо парламентарно присъствие, а лидерът на партията Волен Сидеров ограничи медийните си изяви. Причините за това се дължаха на водените срещу него дела за хулиганство. В края на март стана ясно, че Волен Сидеров и неговия заместник Десислав Чуколов са се признали за виновни по четирите дела и са сключили споразумение с прокуратурата. Двамата бяха осъдени на пробация и полагане на обществен полезен труд. Сидеров ще положи 100 дни обществен полезен труд и ще му бъде удържана част от заплатата му. След заседанието по делото лидерът на Атака коментира, че не вижда никакъв проблем да полага общественополезен труд, защото го правел от години и цялата му дейност била общественополезна. Лидерът на Атака изрази възмущение, че паметници и сгради в София, които са паметници на културата, са в окаяно състояние и се нуждаят от по-сериозно отношение от страна на държавата. Той каза, че ще предложи дори на колегите си в парламента да се включат в почистването им и добави, че би могъл да изнася и лекции за историческите личности от паметниците.

Сидеров заяви, че страната се нуждае от сериозна съдебна реформа. По думите му е необходима по-голяма отчетност на прокуратурата, но на този етап липсва ясна визия от страна на управляващите за провеждането на истинска съдебна реформа. Сидеров окачестви реформите в образованието, здравеопазването, административната реформа като хаотични и без конкретен анализ, както на състоянието на системите, така и на ефекта, който се цели да се постигне.

Социологическите проучвания на различни агенции, проведени през март, показват, че въпреки скандалите около партията и нейния лидер в края на миналата година Атака запазва шансове за преминаване на четири процентовата бариера на евентуални предсрочни парламентарни избори.

2.3. Позиции на партиите по външната и европейската политика

През това тримесечие се стигна до напрежение в дипломатическите отношения между България и Турция. Повод за напрежението станаха събитията около ДПС и съмненията за намеса на дипломатическото представителство на Турция във вътрешните работи на страната. България обяви за персона нон грата Угур Емироглу, аташе в Генералното консулство на Република Турция в Бургас. Причината за това решение е осъществяването на дейност, несъвместима с Виенската конвенция за дипломатическите отношения. Турският дипломат Угур Емироглу е бил акредитиран като аташе по социалните въпроси, докато в по-голямата част от времето, прекарано в България се е занимавал с религиозна дейност. Турският посланик в София също бе предупреден от българското външно министерство.

На въпрос по време на парламентарния контрол, повдигнат от депутата от „Атака“ проф. Станилов за поведението на турския посланик и на други дипломатически представители на Турция, външния министър Даниел Митов отговори „оставил съм на турския си колега Мевлют Чавушоглу да реши дали присъствието на посланик Сюлейман Гьокче е полезно за нашите отношения“.

Кулминацията на напрежението в отношенията между двете страни бе

решението на Народното събрание да бъде сформирана временна парламентарна анкетна комисия, която да провери дали Турция, а така също и Русия се месят във външните работи на България. Тази комисия бе създадена след предложение на ДПС и бе подкрепена от ГЕРБ, БСП, ПФ и БДЦ.

Създаването на комисията доведе до остра реакция от страна на Русия, откъдето обвиниха България в „неомакартизъм“.

Премиерът Борисов заяви, че подобна комисия вреди на двустранните отношения на България с Русия и Турция и призова депутатите да я закрият. Румен Петков от АБВ заяви, че „комисията няма да даде нищо работещо за страната ни, а ще предизвика излишни въпроси в и без това обтегнатите ни отношения с Турция и излишни въпроси и неприятности в отношенията ни с Русия.“ След позицията на премиера депутатите от ГЕРБ преосмислиха своето решение. И в края на март с гласуване в Народното събрание комисията бе закрита.

И през това тримесечие от БСП защитаваха позицията за отпадане на санкциите на ЕС към Русия, тъй като са непродуктивни, а и България е понесла тежки икономически загуби. Тази теза освен БСП се споделя от АБВ и Атака.

И през това тримесечие Атака защитаваше традиционни вече за нея позиции в областта на външната и европейската политика. Депутатът от Държавната дума от партия „Единна Русия“ Николай Валув връчи на Волен Сидеров почетен медал от името на руския Комитет на ветераните от войната за принос в българо-руските отношения. Това стана на традиционното митинг-шествие на Атака по случай

националния празник на страната 3 март. Шествието бе под наслов „България-Русия дружба от векове за векове“. Представители на Атака свалиха знамето на Европейския съюз от пилоните пред Националния дворец на културата. Пред участниците в митинга Сидеров заяви, че 9 години след влизането ни в ЕС „виждаме ясно, че този съюз е една измама.“ По думите му България не е станала „по-богата и по-развита държава“. Днес страната, според лидера на „Атака“, е застрашена от хиляди мигранти, разположени в близост до нашите граници а Европейската комисия „не може да направи нищо“. Сидеров заяви, че предлага страната да „започне да се подготвя за излизане първо от НАТО, защото членството там ни застрашава, а не ни защитава. А след това е нужно излизане от ЕС, който „нанася щети и унищожи суверенитета на България“. Като алтернатива на членството в НАТО и ЕС Сидеров посочи Евразийския съюз, в който България ще получи, по думите му, защита от великата държава Русия, която ни освободи от турско робство“.

От ГЕРБ считат, че бежанската криза води до големи предизвикателства пред ЕС. Едностранните действия за справяне с кризата не са работещи, а затварянето вътрешните граници в съюза не е решение. Позицията на ГЕРБ е, че трябва да се търси път за консенсус между държавите членки и да се запази единството на Съюза.

3. Общественото мнение

Проучване на агенция Алфа рисърч проведено през февруари показва, че електоралните нагласи се запазват устойчиви и няма съществена промяна при подреждането на основните политически партии в страната. ГЕРБ губи

3% от гласовете в сравнение с ноември миналата година, но запазва първо място (21,3%). С 10,4% БСП продължава да бъде втора политическа сила. При ДПС се наблюдава спад от 6,8% през ноември миналата година на 4,9% - сега. Отливът вероятно се дължи на разколебаването на традиционния му електорат след събитията с изключването на Лютви Местан от партията. При Реформаторският блок също се наблюдава лек отлив – около 5% биха подкрепили блока при евентуални предсрочни парламентарни избори. ПФ, АБВ и „Атака“ запазват своите шансове за влизане в Народното Събрание.

Проучването на Алфа рисърч показва, че според 58,6% от хората въпреки напредъка в различни сфери, корупцията като цяло расте, правосъдие липсва, от което се облагодетелстват малки групи в ущърб на обществото. Едва 22,3% смятат, че въпреки някои трудности корупцията не пречи на успешното развитие на страната. 62,2% от българите смятат, че най-сериозните проблеми в съдебната власт са по нейните върхове, тъй като там се прикрива корупцията по високите етажи на властта.

Проучване на Екзакта, проведено в началото на март, показва отношението на българските граждани към европейските институции и очакванията им за бъдещето. Анкетата показва, че българските граждани остават едни от най-големите еврооптимисти сред страните членки. Над 70% от респондентите одобряват членството на страната в ЕС, като считат, че то носи много повече позитиви. Само една пета от гражданите са настроени критично към Съюза. Най-често негативни нагласи към ЕС имат левите избиратели, както и националистите. Проучването показва още, че за

последната година с 11% е нарастнало одобрението за членството на България в НАТО - от 42 на 53%. Вероятно това се дължи на военните конфликти в близост до страната и глобалните предизвикателства, свързани с тероризма и мигрантската криза.

Според изследването оптимистите за бъдещето на страната са 43 на сто, а песимистите са 46 на сто.

4. Основни изводи и прогнози

1. Бежанската криза бе една от основните теми, които определяха политическата ситуация в страната. Това е едно от най-големите предизвикателства пред правителството в близките дни и месеци. Затварянето на т.нар. Балкански маршрут може да насочи мигрантския поток към България. Правителството взема превантивни мерки по охрана на южната граница на страната като при нужда ще бъдат изпратени и сили от българската армия.

Въпреки кризата в управляващата коалиция след решението на ДСБ да премине в опозиция, мнозинството изглежда стабилно. На този етап нито една партия няма интерес от предсрочни парламентарни избори. Ситуацията обаче е особено динамична и една промяна в обстановката с оглед хилядите мигранти струпани по южните граници на страната, може да доведе и до политическа криза.

2. ГЕРБ стои стабилно в управлението. Партията е максимално мобилизирана във вътрешнопартиен план в подкрепата си към правителството. Въпреки критиките на опозицията в лицето на БСП и ДПС, а и на ДСБ - на този етап не се очертава сериозна алтернатива на ГЕРБ. Премиерът Борисов затвърди своите външнополитически

позиции, поради важността на страната по отношение на бежанската вълна и охраната на външната граница на ЕС. Приоритетни за ГЕРБ са продължаване на реформите и запазване на политическата стабилност в страната. От партията заявиха, че следващата голяма цел пред нея са спечелването на президентските избори наесен. На този етап не са ясни кандидатите на партията, като вероятно това ще стане известно в началото на лятото.

3. Реформаторският блок продължава да съществува все повече само на теория. Процесите на разцепление в него вече са все по-видими след излизането на ДСБ в опозиция. В момента борбата на партиите в блока е за това кой ще запази марката Реформаторски блок. Това е една от причините ДСБ да заема такава неопределена позиция – да бъде опозиция от една страна, но и да не напуска парламентарната група. Вероятно с приближаване на президентските избори РБ ще се разпадне окончателно. Малко вероятно е партиите от блока да подкрепят общ кандидат за президент.

4. Патриотичен фронт запазва своето електорално влияние и през това тримесечие. Тежестта на коалицията в управлението ще става все по-голяма, с оглед разцеплението в РБ и въпреки факта, че ПФ няма пряко участие със свои представители в правителството. Не е изключено в определен момент от ПФ да поискат да се включат официално в управлението.

5. Също както с ПФ, позициите на АБВ в управляващото мнозинство все повече ще се засилват след като ГЕРБ вече не може да разчита на подкрепата на част от РБ. А с това и претенциите и политически искания на АБВ към ГЕРБ и правителството ще стават все

по-големи. На този етап обединение в ляво във връзка с издигане на общ кандидат за президент е малко вероятно. Отношенията между АБВ и БСП остават сложни, дори враждебни на моменти.

6. За БСП приоритет във вътрешнопартиен план е предстоящия конгрес в началото на май. По всичко личи, че основната битка ще бъде между сегашния председател Михаил Миков и Корнелия Нинова. Конгресът ще бъде особено важен за БСП и ще покаже дали партията ще съумее да излезе от политическия застой, в който се намира вече втора година.

7. Неочакваните за мнозина събития в ДПС доведоха до вътрешнопартийна криза. Предстоящият конгрес на ДПС, на който ще бъде избран нов председател ще покаже до голяма степен дали партията ще запази своето единство или новата партия на Лютви Местан „ДОСТ“ ще привлече досегашни симпатизанти на движението. На този етап трудно може да се прецени какъв би бил ефекта в електорален план за ДПС.

В публичното пространство остава впечатлението, че новата партия на Местан се подкрепя от управляващите в Турция, въпреки че бившия председател на ДПС отрича това.

8. БДЦ продължава да играе ролята на конструктивна опозиция. При ключови за правителството гласувания БДЦ даваше своята подкрепа. По други теми обаче формацията е особено критична като например реформата в здравеопазването, образованието, социалната политика.

9. През това тримесечие от „Атака“ ограничиха своите публични изяви. Вероятно това се дължеше на съдебните дела срещу лидера на партията Волен Сидеров, който бе осъден на пробация след споразумение с прокуратурата. Присъдата на Сидеров на този етап не е ясно дали ще има негативен ефект върху партията в електорален план. Социологическите проучвания показват, че засега остават шансовете за попадане на партията в парламента при евентуални предсрочни избори.

За редактора:

Професор, доктор на философските науки, Георги Карасимеонов е преподавател в СУ „Св. Климент Охридски“, директор е на Института за политически и правни изследвания. От 1991 до 1998 г. е председател на Българската асоциация за политически науки. Контакт: ipls@dir.bg

Издател

Фондация Фридрих Еберт
Бюро България
ул. Княз Борис I 97
1000 София, България
Отговорен редактор:
Регине Шуберт, директор

Заявки

e-mail: office@fes.bg

Използването с търговска цел на всички издадени от Фондация Фридрих Еберт (ФФЕ) публикации не е позволено без писменото съгласие на ФФЕ.

Всички текстове са достъпни онлайн

www.fes.bg

Мненията, изразени в тази публикация, принадлежат на автора/авторите и не отразяват непременно позицията на Фондация Фридрих Еберт.